



KNJIŽNICA NA OBISKU:

Spodbujanje zgodnje in bralne pismenosti
v Slovenski študijski knjižnici v Celovcu

(Primer dobre prakse:
pravljичna urica malo
drugače)

DRAGANA LAKETIĆ

Vodja v
Slovenski študijski knjižnici Celovcu



UVOD

V Slovenski študijski knjižnici v Celovcu se srečujemo s številnimi izzivi. Mednje spada tudi lokacija knjižnice, saj smo edina javna knjižnica s slovenskim gradivom na avstrijskem Koroškem, hkrati smo tudi največja slovenska knjižnica v Avstriji. Naši uporabniki (pripadniki slovenske narodne skupnosti, slovenska prosvetna društva, dvojezične šole in vrtci) so razpršeni po celi avstrijski Koroški.

Glede na to, da ima knjižnica pomembno vlogo pri spodbujanju zgodnje in bralne pismenosti, smo se leta 2017 odločili, da moramo knjižnico pripeljati med ljudi (na teren). Svojim uporabnikom smo ponudili možnost izvedbe pravljičnih uric za šolske in vrtčevske otroke. S pravljičnimi uricami smo želeli spodbuditi tudi učenje slovenskega jezika, pripomoči k zgodnji in bralni pismenosti ter ponuditi storitve potujoče knjižnice.

Na avstrijskem Koroškem žal vse šole nimajo šolske knjižnice in tudi dostop do slovenskih knjig je ponekod okrnjen.

Skupine otrok so glede znanja slovenskega jezika zelo heterogene. Zato je zelo pomembno, da se na izvedbo urice ustrezno pripravimo ter se pred izvedbo posvetujemo z učitelji. Vzgojno-izobraževalne ustanove smo povabili k aktivnemu sodelovanju v bralnih projektih ter promoviranju branja in pomena knjižnice za razvoj bralne kulture v slovenskem jeziku. Prepričani smo, da s takšnim delom spodbujamo medkulturni dialog in kulturo sodelovanja.





Kako potekajo pravljíčne urice?

Pravljíčne urice z naslovom »Dadi in leteća torba« izvaja vodja knjižnice, bibliotekarka in pravljíčarka Dragana Laketić, Dadi pa je lutka, ki je poliglot, in z njo potuje v »ćarobni leteći« torbi. Na šolo ali v vrtec prideta ob dogovorjenem terminu ter prebereta pravljíco, ki ustreza znanju slovenskega jezika otrok. Vzgojno-izobraževalne ustanove, ki so v bližini knjižnice, pridejo na pravljíčno urico v knjižnico, bolj oddaljene šole in vrtce pa izvajalka obišće.

Dadijev nahrbtnik postane ćaroben šele, ko Dragana po njem posuje ćarobni prah (bleščíce), pri ćemer ji pomagajo tudi otroci. Nato torba začne »leteti«.

Skupaj jo ustavimo in pokličemo Dadija, da pride iz torbe. Dadi pozdravi otroke in vsakemu izreće pohvalo, ga kaj vpraša, mu da roko, da se spoznata, ali »petko«. Vedno jih vpraša, koliko jezikov znajo in ali poznajo razliko med knjižnico in knjigarno. Ob tem se otroci zelo zabavajo. Potem preberejo pravljíco in se pogovorijo o temi.

Izvedbo pravljíce spremljata gestika in mimika, veliko otrok namreć zelo slabo ali pa skoraj ne razume slovensko. Obćasno jim kakšno besedo prevede tudi v nemščino.



Dadi in leteča torba



Dadi je fantek, ki na leteči torbi leti.
Rad bere in nas s pravljico razveseli.
Čarovnija se zgodi,
ko na torbo zlat prah prileti.



V drugo deželo odleti,
kjer se novega jezika nauči.
Je poliglot - veliko jezikov govori.
Veliko ve in svoje znanje deli,
zabavamo se - zato ga imamo radi
vsí.



Citat iz slikanice Dadi in leteča torba.

V mehurčkih: skeni ilustracij Maje Lubi.



Dadi je poliglot

Ob koncu sledita še uganka ali pesmica. Dadija, ki je lutka – poliglot, ki potuje po svetu in pripoveduje pravljice, ljudje v zahvalo naučijo novega jezika. Dadi k otrokom prihaja z vsakič novo pravljico in z moralnim ter izobraževalnim naukom. Izvajalka Dadija včasih predstavi tudi s pesmico, saj je veliko vrtcev zelo glasbeno usmerjenih.

Dadi in izvajalka pravljico popestrita še z možgansko telovadbo, s petjem, z uganko in doživetim pripovedovanjem, ki spodbujajo divergentno razmišljanje.

Ob koncu pravljичne urice učitelji ali vzgojitelji izpolnijo anketni obrazec in vanj vpišejo povratne informacije o tem, kako so zadovoljni s pravljичnimi uricami, ali bi glede izvedbe še kaj spremenili, koliko otrok se je udeležilo pravljичnih uric in podobno.

Z anketnim vprašalnikom smo želeli izvedeti, ali so uporabniki zadovoljni z izvedbo pravljичnih uric, ali se jim zdi izbrana knjiga primerna, bi želeli glede izvedbe kaj spremeniti, imajo kakšne predloge za izboljšavo ... Svoje mnenje po pravljичni urici izvajalki lahko tudi povedo. Tako izvajalka izve, kaj naj jim v prihodnje ponudi in kako naj svoje storitve še izboljša.

Pravljična urica traja 45–60 minut, po želji se lahko skrajša na 30 minut. Krajše urice izvajamo v jaslih in šolah, kjer je znanje slovenščine na nizki ravni. Preostali čas se otroci igrajo z Dadijem, pojejo ali listajo knjige, ki jih s seboj prinese izvajalka.

ZAKLJUČEK



Pravljlična urica je vsekakor najustreznejši način motiviranja otrok, da prisluhnejo zgodbi in se navdušijo za knjigo. Če v pravljlično urico vključimo še lutko, ki je prav tako kot oni večjezična, lahko ta postane tudi simbol za branje in knjižnico. Zelo pozitivno nas je presenetilo, ko smo otroke iz Ljudske šole 24 in dvojezičnega vrtca Sonce v Celovcu leta 2018 povabili, da narišejo risbice za razstavo z naslovom »Knjižnica in branje«.

Skoraj vsi so narisali Dadija. Med njimi je bilo še nekaj risbic knjižnih polic in »knjižni črv«, simbol Bralne značke v knjižnici. Tudi to je verjetno eden izmed pokazateljev, da so bili storjeni premiki na področju promocije in razvoja bralne kulture. V njih smo vzbudili tudi radovednost, zanima jih, od kod je prišel pravljličar Dadi, ali je tudi on otrok in ali je sploh človek

Zato smo se odločili, da otrokom odgovorimo na njihova vprašanja z zgodbo.

Tako je nastala dvojezična slikanica Dadi in leteča torba, ki otrokom igrivo ponudi odgovore, odraslim pa sporoča, kako so pravljice in branje pomembni za celostni razvoj otroka.

S pravljličnimi uricami želimo poudariti tudi pomembnost jezika, saj je jezik naša identiteta. Bilingvizem in bikulturnost sta obogatitev tako za posameznika kot za družbo. Zahvaljujoč aktivni dvojezičnosti imajo govorniki na avstrijskem Koroškem aktiven in pasiven dostop do dveh kultur, kar je resnično bogastvo. Prav to pa je tudi namen tako vzgojno-izobraževalnih ustanov kot tudi knjižnice, da s svojimi projekti pri otrocih spodbudi pozitiven odnos do branja, slovenske besede, jezika, zgodb, ilustracij, odkrivanja sveta in navsezadnje tudi knjižnice.